

MURS, FRONTERES I MIGRACIONS

GUIA EDUCATIVA PER A PROFESSORES

QUÈ HI TROBAREU?

- 1.OBJECTIU DE LA GUIA
- 2.TEMÀTICA
- 3.MATERIALS DISPONIBLES PER GENERAR CONTINGUTS
- 4.BREAKOUT PER TREBALLAR LA TEMÀTICA A LES AULES DE MANERA DIVULGATIVA

1. OBJECTIU DE LA GUIA

L'objectiu d'aquesta guia és aportar materials, continguts i eines per treballar el tema de les migracions, les fronteres i el Dret al Lliure Moviment contemplat a l'article 13 de la Carta dels Drets Humans de les Nacions Unides. A tal efecte, en el punt dos s'aporta un context general de la temàtica, en el punt tres es donen tot un seguit de materials i recerques relacionades per poder aprofundir en conceptes i continguts, i per últim, i en quart punt, s'aporta una guia per treballar amb un Breakout digital a les escoles disponible en obert, que és la base per poder conduir la sessió amb continguts i materials d'una manera divulgativa a les aules.

El Breakout dissenyat per la Universitat Oberta de Catalunya en col·laboració amb el Centre Delàs d'Estudis per la Pau és una activitat per realitzar a les escoles que consisteix a anar superant els diferents nivells i reptes que es plantegen i que permeten reflexionar sobre la temàtica a tractar. Per treballar amb el Breakout digital podeu trobar l'enllaç a la guia d'usuari al punt quatre totalment accessible, conjuntament amb el joc digital. En aquesta guia també es poden trobar conceptes clau i alguns materials per treballar els continguts del Breakout, com pel·lícules i cançons que ajuden a completar el procés de reflexió al voltant de les migracions.

D'aquesta manera es busca introduir a les aules temàtiques complexes en un format molt accessible i pedagògic, que permeti reflexionar sobre algunes de les grans temàtiques del nostre temps, de manera que s'engeguin processos de pensament crític.

2. TEMÀTICA

La temàtica de les migracions s'ha tornat d'especial interès els últims anys a causa del gran augment dels fluxos migratoris. Es pot afirmar que avui dia és un dels grans reptes del nostre temps, al qual països de tot el món estan responnent tancant el pas i construint murs i tanques a les fronteres.

És d'aquesta manera com les fronteres esdevenen instruments per a polítiques que busquen la segregació, el control i la vigilància, contribuint a la desigualtat i a la violència globals. Així és, sens dubte, per a aquelles persones a les quals es nega el dret al moviment, contemplat en l'article 13 de la Declaració Universal de Drets Humans, mitjançant la progressiva militarització de les fronteres.

Això té lloc en un moment en el qual el món es troba en una situació en què la mobilitat humana forçada bat lamentables rècords històrics. Segons l'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Refugiats (ACNUR), 79,5 milions de persones són considerades desplaçades forçoses per motiu de conflicte armat, persecució, o violacions dels drets humans en 2019. Aquesta xifra suposa un augment de 9,5 milions de persones des de 2018 (ACNUR, 2020). Tot això sense comptar les denominades persones migrants econòmiques, a les quals no es reconeix el dret d'asil ni l'estatut de refugiades, però que també fugen d'altres violències de tipus estructural. Aquestes persones han trucat a les portes de països de tot el món buscant protecció, asil o una possibilitat de treball que els permeti desenvolupar una qualitat de vida. No obstant això, la construcció de murs i la militarització fronterera augmenten en paral·lel a les persones que busquen refugi, impeding el pas i negant el dret d'asil.

El dret al moviment, contemplat en l'article 13 de la Declaració Universal dels Drets Humans, queda molt lluny de poder considerar-se un dret per a moltes poblacions del món. El tractament diferencial que es dona a les persones que es mouen entre territoris genera desigualtat, jerarquia social i diferents tipus de violència. Les persones migrades i refugiades són interceptades en els espais fronterers, retornades a la força, recloses en centres d'internament o agredides en el seu intent de travessar la frontera per cossos de seguretat, militars, murs blindats i altres sistemes i infraestructures d'agressió i por. En cas que aconseguixin traspasar la frontera, encara els espera la violència estructural i cultural de les polítiques dels països de destinació. Els països que haurien de brindar refugi i seguretat, les mantenen en la il·legalitat, i les expulsen del sistema, deixant a aquestes persones en un context de major vulnerabilitat. La construcció d'infraestructures frontereres com els murs i tanques s'han convertit, en l'aposta política per a solucionar una de les grans problemàtiques mundials de l'actualitat: els fluxos migratoris.

Article 13 de la Carta dels Drets Humans de les Nacions Unides:

- 1. Tota persona té dret a circular lliurement i a triar la seva residència en el territori d'un Estat.**
- 2. Tota persona té dret a sortir de qualsevol país, fins i tot del propi, i a tornar al seu país.**

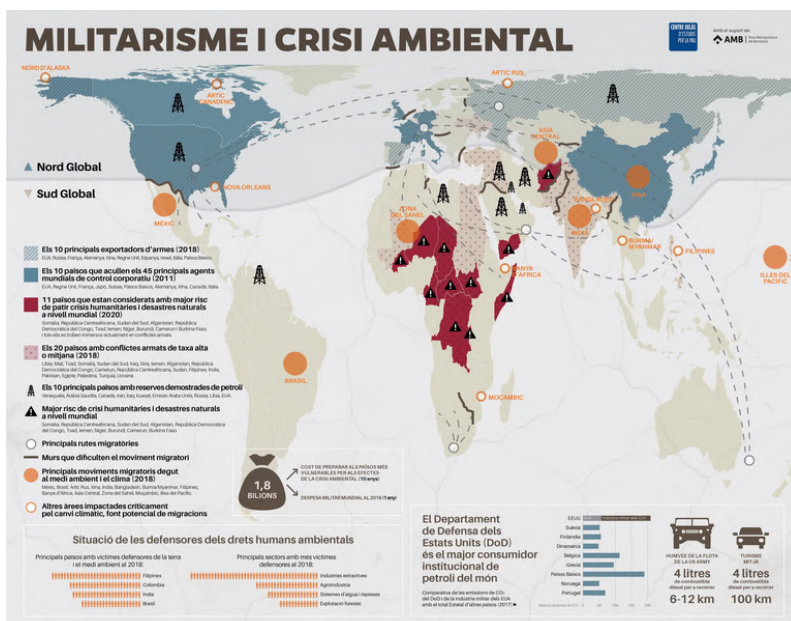
3. MATERIALS I RECERQUES DISPONIBLES PER GENERAR CONTINGUTS

MILITARISME I CRISI MEDIAMBIENTAL. UNA REFLEXIÓ NECESSÀRIA

L'informe pretén, des d'un enfocament crític i amb perspectiva de seguretat humana, abordar la problemàtica de la crisi climàtica i els seus vincles amb el militarisme. Així s'estudia de quina manera el militarisme és una de les causes rellevants de l'escalfament global i dels danys mediambientals que s'observen arreu del planeta. Així mateix, la recerca busca explicar com, des d'una perspectiva de seguretat nacional i militar, el militarisme és la conseqüència i resposta actual enfront d'aquesta crisi. En aquest sentit, es tracta de plantejar propostes per a una transició ecològica reeixida, que implica necessàriament un enfocament de pau mediambiental i una desviació de despeses i fons militars cap al finançament de polítiques de seguretat per a la pau, per desenvolupar polítiques de mitigació dels efectes de la crisi climàtica.

Coordinadores: Pere Brunet i Chloé Meulewaeter
Autores: Gemma Amorós, Xavier Bohigas, Teresa de Fortuny, Anna Montull, Albert Orta Mascaró, Pere Ortega, Ainhoa Ruiz Benedicto i Quique Sánchez Ochoa

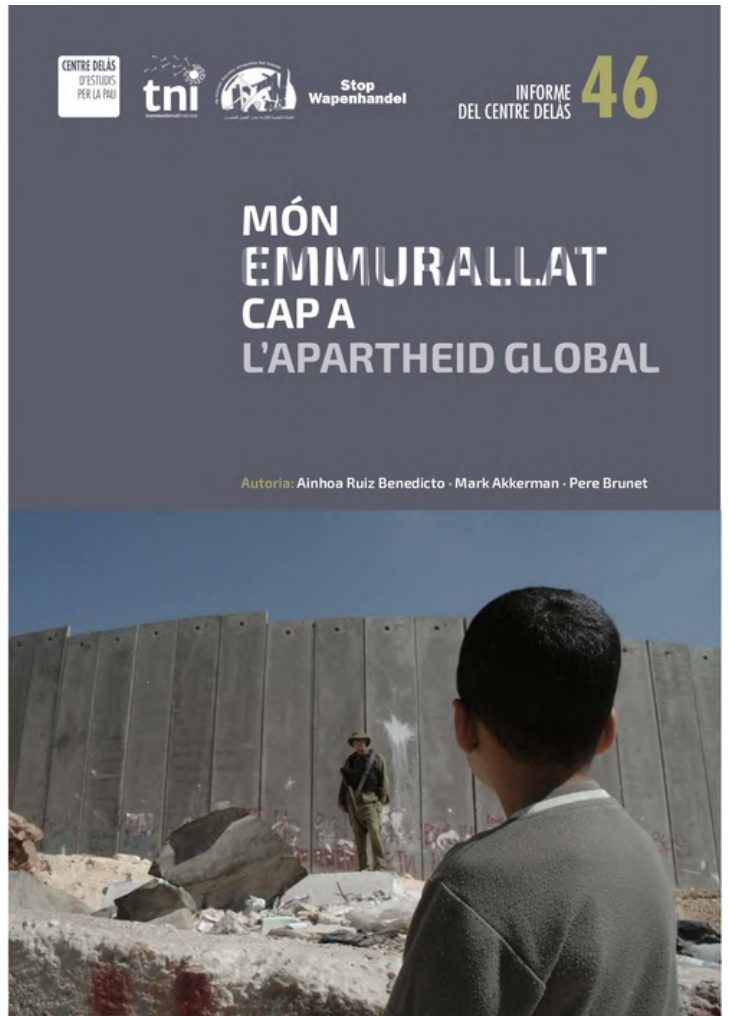

POTS CONSULTAR I
DESCARREGAR EL RESUM
EXECUTIU EN CATALÀ, EN
CASTELLÀ I EN ANGLÈS, I
L'INFORME COMPLET EN
CATALÀ I EN CASTELLÀ.

MÓN EMMURALLAT, CAP A L'APARTHEID GLOBAL

L'informe “Món emmurallat, cap a l'Apartheid Global”, pretén analitzar **els murs que s'han construït a les fronteres des de 1968 fins a l'any 2018**, així com les diferents raons i casos més paradigmàtics d'aquestes polítiques d'emmurallament. La recerca també indaga en les **principals empreses del complex militar industrial i de seguretat**, així com altres del sector de la **construcció**, que s'han beneficiat d'aquestes polítiques de construcció de murs.

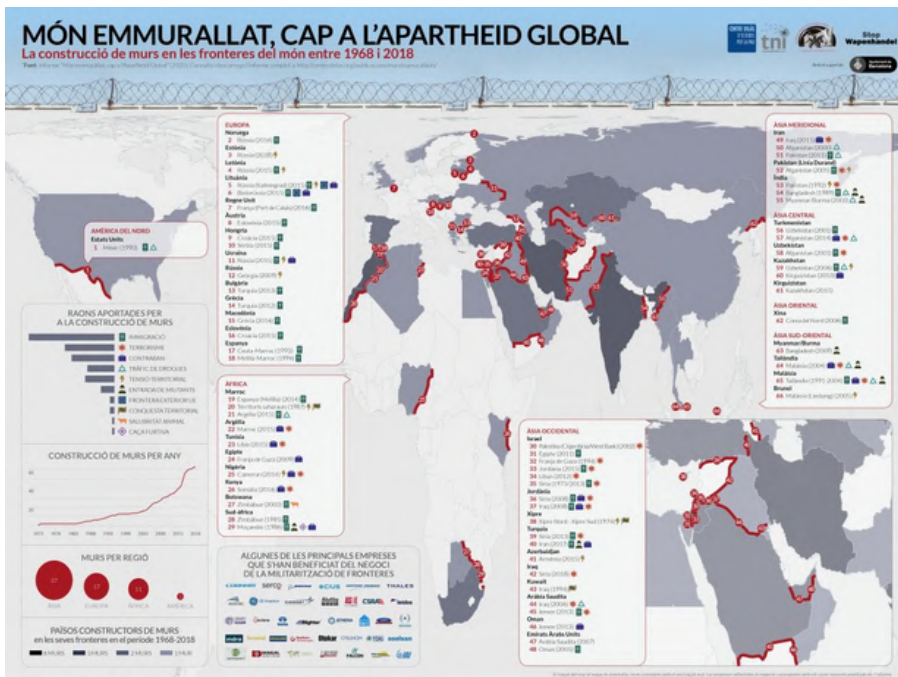
Així mateix, l'informe estudia el context en què es construeixen aquests murs i de quina manera **es contribueix a generar més violència i segregació social entre comunitats i poblacions**, augmentant les desigualtats globals ja existents. De manera que el món es dirigeix a reforçar diferents polítiques que, com alguns acadèmics apunten, contribueixen a construir un règim d'Apartheid Global.

Autores: Ainhoa Ruiz Benedicto, Mark Akkerman i Pere Brunet

Editors: Jordi Calvo i Nick Buxton

Publiquen: Centre Delàs d'Estudis per la Pau, Transnational Institute (TNI), Stop Wapenhandel i Stop the Wall Campaign

**LLEGEIX I DESCARREGA EL
RESUM EXECUTIU EN
CATALÀ, EN CASTELLÀ, EN
ANGLÈS I EN HOLANDÈS, I
L'INFORME COMPLET EN
CATALÀ, EN CASTELLÀ I EN
ANGLÈS.**

CUSTODIAR LA FORTALESA. EL PAPER DE FRONTEX EN LA MILITARITZACIÓ I SECURITITZACIÓ DELS FLUXOS MIGRATORIS A LA UNIÓ EUROPEA

L'informe pretén estudiar i analitzar el context en el qual es desenvolupa i implementa l'**Agència Europea de la Guàrdia de Fronteres i Costes (Frontex)** a la Unió Europea, així com el seu funcionament, mecanismes i principals operacions realitzades. La recerca aborda com és el context que es construeix respecte a les polítiques de seguretat a la UE, i en concret respecte a la **política fronterera i migratòria**. Així com, el desenvolupament de Frontex en aquest context.

L'informe analitza el paper que té Frontex en contribuir a aixecar murs al voltant de la Unió Europea, construint el que es denomina la "Europa Fortalesa", mitjançant operacions marítimes, àrees i terrestres que criminalitzen les persones que han de fugir de les seves cases per la força, ja sigui per la guerra o per la desigualtat econòmica. És en aquest context que els fluxos migratoris són abordats com una amenaça, de manera que s'afronten amb els mateixos instruments que els crims fronterers.

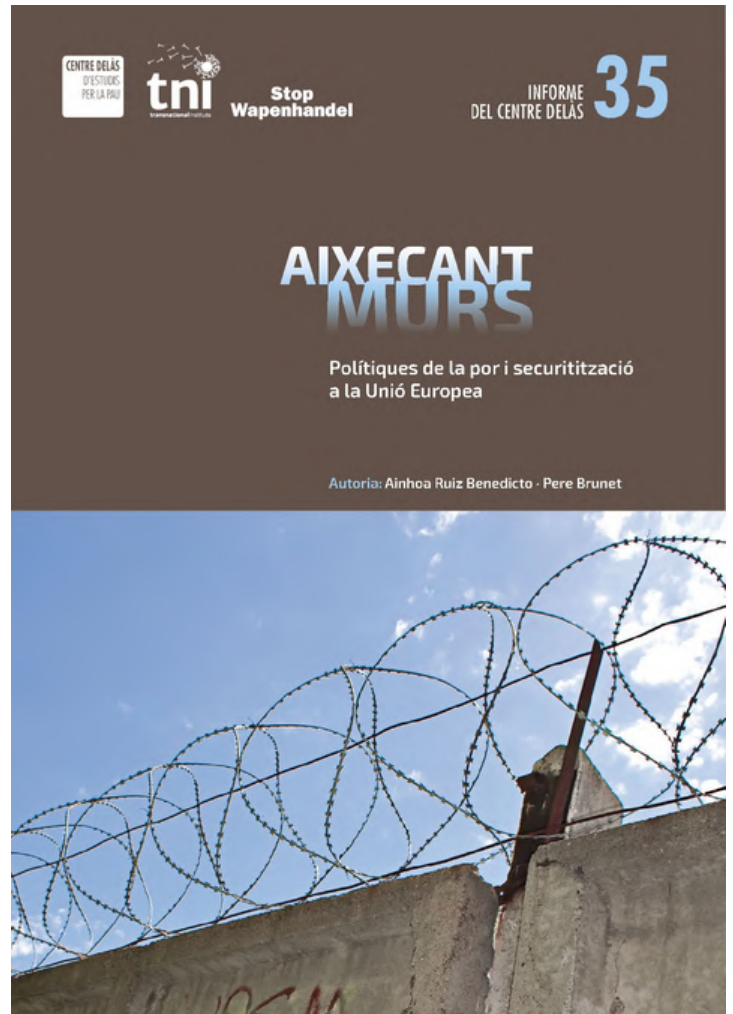
Autora: Ainhoa Ruiz Benedicto

**POTS CONSULTAR I
DESCARREGAR EL RESUM
EXECUTIU EN CATALÀ, EN
CASTELLÀ I EN ANGLÈS; I
L'INFORME COMPLET EN
CATALÀ, EN CASTELLÀ I EN
ANGLÈS.**

AIXECANT MURS. POLÍTIQUES DE LA POR I SECURITITZACIÓ A LA UNIÓ EUROPEA

En l'aniversari de la caiguda del mur de Berlín, aquest nou informe del Centre Delàs d'Estudis per la Pau, copublicat pel Transnational Institute (TNI) i Stop Wapenhandel, identifica els murs físics, marítics, virtuals i els murs de la por construïts pels estats en una Europa que viu un auge de l'extrema dreta i que es fortifica cada vegada més davant les migracions i els desplaçaments forçats. L'informe constata que "estats membres de la Unió Europea i l'Espai Schengen han construït prop de 1.000 km de murs, l'equivalent a sis Murs de Berlín, des dels anys 90, per frenar l'arribada de persones desplaçades per la força a Europa".

L'informe analitza com Europa està abordant els fluxos migratoris mitjançant la construcció de murs, el tancament de fronteres, l'augment de la vigilància, la securitització i suspensió de la lliure circulació. Totes aquestes mesures estan reforçant l'Europa Fortalesa, amb murs físics i mentals que s'erigeixen per a una major seguretat enfront d'una suposada amenaça, però que finalment cada vegada resulten més perillosos per a les vides i els drets de les persones a dins i fora d'Europa.

Autores: Ainhua Ruiz Benedicto i Pere Brunet
Editors: Jordi Calvo i Nick Buxton (TNI)

**POTS CONSULTAR I
DESCARREGAR EL RESUM
EXECUTIU EN CATALÀ, EN
CASTELLÀ, EN ANGLÈS, EN
ALEMANY I EN HOLANDÈS, I
L'INFORME COMPLET EN
CATALÀ, EN CASTELLÀ I EN
ANGLÈS.**

4. BREAKOUT PER TREBALLAR LA TEMÀTICA A LES AULES DE MANERA DIVULGATIVA

Què és una persona migrant? Quins són els principals estereotips que existeixen sobre les dones o les diferents orientacions sexuals? A què ens referim quan parlem d'Europa fortalesa o bretxa de gènere? Com podem potenciar la nostra creativitat?

Existeixen moltes formes possibles de respondre a aquestes preguntes i d'abordar-les dins d'una aula o amb finalitats pedagògiques. El projecte SchoolBreak, finançat pel programa educatiu Erasmus+ de la Unió Europea, s'ha proposat fer-lo d'una forma nova i diferent. Per a això, ha recorregut a quatre universitats europees, entre les quals es troba la UOC, i els ha demanat que desenvolupin 13 jocs de Escape (Escaperooms) dedicats a temes relacionats amb l'ecologia, internet, migracions, identitat de gènere, etc. en col·laboració amb diferents entitats.

Tots ells estan pensats per a estudiants d'entre 12 i 18 anys. A continuació, podeu trobar la informació sobre la guia "Stop Murs" per treballar a les aules, conjuntament amb un enllaç que podeu fer servir per accedir al Breakout digital. Aquest breakout s'ha dissenyat de manera que els participants treballin en equip per a resoldre una sèrie d'enigmes que els aproximem de manera didàctica a conceptes teòrics relacionats.

Accés a la guia per treballar el Breakout "Stop Murs" a les escoles:

EN CASTELLÀ
EN ANGLÈS

Accés al breakout (joc digital) "Stop Murs":

EN CASTELLÀ
EN ANGLÈS

Podeu trobar tots els breakouts dissenyats en aquest enllaç.

AVANTATGES EDUCATIUS DELS JOCS DE ESCAPE:

«El joc és una màquina d'aprendre i, en aquest cas, posem aquesta màquina al servei d'uns valors. Aquests Breakouts proposen una sèrie de reptes i per a superar-los cal aprendre un cert tipus de continguts i competències», assegura Daniel Aranda, investigador del grup GAME dels Estudis de Ciències de la Informació i de la Comunicació de la UOC.

Els jocs estan molt presents en el segon cicle d'educació infantil, de P3 a P5, com a eina educativa, però, a partir de primària, desapareixen gairebé per complet de l'educació formal. Això suposa una important pèrdua perquè **gràcies al component lúdic del joc s'afavoreix la concentració, la implicació, la motivació i l'afany per aprendre de l'alumnat, així com les relacions socials entre participants.**

DETALLS

Títol: Guia de Continguts Stop Murs

Autores: Ruiz, Ainhoa; Aranda Juárez, Daniel; Sánchez Navarro, Jordi; Sivera Bell, Sílvia; Roig Telo, Antoni; Martorell Fernández, Sandra

Paraules clau: murs; drets humans; discursos de l'odi; refugiades; desplaçades; migració; conflictes armats

Data de publicació: abril de 2021

Editorial: Universitat Oberta de Catalunya (UOC)

Citació: Guia de continguts Stop Murs. Recursos per a la discussió. School Break Project (2021).

DOI: https://doi.org/10.7238/uoc.stop_muros.2021

<http://hdl.handle.net/10609/129746>

Resum: Aquest document recull els elements essencials per a la discussió sobre la problemàtica de les fronteres, els murs i les migracions a Europa. Està dirigit a professorat de secundària i forma part del projecte SchoolBreak. Una vegada realitzat un Escape Room digital sobre el tema de les fronteres i les migracions, el professorat pot, en aquesta guia, trobar diferents recursos amb l'objectiu de discutir els conceptes clau tractats a l'Escape Room

Idioma: Castellà i anglès

En col·laboració amb:

Amb el suport de:

